

θα μας μαθαίνει να σκεφτομαστε πια (με γλώσσα) σωστα.

5. 'Αφετηρία το παραδειγμα: «εκει που» σημαινει τοπο· το «ενω» σημαινει χρονο. Ο λαος ομωσ λει «εκει που», πραγμα που μπορει να εχει, σαν αιμα μεσα του, και το νεκρο μας ενω (χρονω). Την ιδια αφετηρια μας δινουν κοντινες η μακρινες λεξεις και φρασεις και προπαντος η ζωντανη, μεστη γλωσσα του δημοτικου τραγουδιου.

μελετη ποιησης

Η ποιηση εχει να πει

την τερψη του ειναι, του γινεται, δηλαδη την τερψη του ερωτα που δεν εχει εαυτο αλλα ειναι μονο η ηδονη που ξαφνικα γελαει

και βλεπεις πια πως το ξαφνιασμα ειναι μονο μνημη που σε θυμαται
ζεστο προσωπο

ενα εχει να πει η ποιηση,

τον εαυτο της

εχει να πει

δηλαδη

χαιρεται

που ειναι γλωσσα.

μελετη γραφης

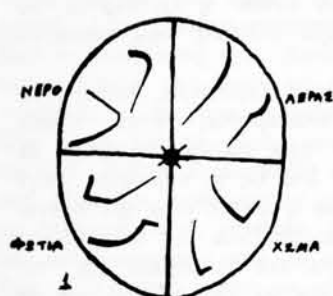
Ντεϊβιντ Μακλαγκαν

ΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΝΤΟΓΚΟΝ

Ο κοσμος, οπως τον ξερουμε, δεν παρουσιαστηκε ξαφνικα ετοιμος: εφτασε στη σημερινη του πολυπλοκοτητα βαθμιαια. Ο μυθος της δημιουργιας λοιπον πρεπει να δωσει απαντηση οχι μονο για το γεγονος (...) της υπαρξης του κοσμου· πρεπει να δικαιολογησει τη δομη του και να εξηγησει τη σημασια της εξελιξης του. Ακομα και η πιο ακανονιστη αφηγηση δημιουργιας συνηθως κρυβει ενα βασικο οντολογικο συστημα, ενα ειδος ιεραρχιας («ιερη Ταξη»)· στα πλεον πολυπλοκα συστηματα — την Καμπαλα για παραδειγμα — η πορεία της δημιουργιας ακολουθει εναν πολυ περιτεχνο «κωδικα» (...). Η βιομηχανικη εικονα της προελευσης της ζωης περιλαμβανει επισης ενα σχεδιο κωδικοποιησης, στη θεωρια της μεταδιδασης της γενετικης πληροφοριας με τη μακρια και πολυπλοκη διπλη αλυσιδα του μεριου του DNA.

Οι βαθμιαιες, αυξανομενα πολυπλοκες ενωσεις ενος συνολου βασικων στοιχειων μπορει να θεωρηθουν αναλογες με τη χρηση της γλωσσας στο συγχρονο λογο.

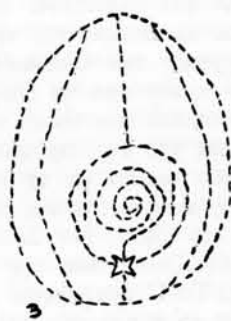
Στην κοσμογονια των Ντογκον του Μαλι, η σχεση αναμεσα στο «λογο» και στα «σημεια» και στα στοιχεια της ταξης του κοσμου ειναι πολυ μεταφορικα· πραγματι, οποτε θελουν να τονισουν τη συμβολικη απηχηση μιας φρασης, αναφερονται στο «λογο του κοσμου». Ενας ανθρωπος του υψηλότερου επιπεδου μνησης εχει ενεργητικη γνωση ενος μεγαλου αποθεματος απο σχε-

Dagon sign of the Egg of Amma

The first yala of the egg of Amma

The second yala of the egg of Amma

Dagon guide-signs

Dagon master-signs

δια - σημεία, «που αποτελείται από 22 κατηγορίες 12 στοιχείων (264 στο σύνολο), καθένα από τα οποία είναι επικεφαλής μιας σειράς από 22 ζευγή· αυτή η συγκροτηση 11.616 στοιχείων εκφράζει όλες τις δυνατές καταστάσεις και δημιουργήματα, όπως τα είδαν οι άνθρωποι» (Griaule). Στην αρχή, πριν από οτιδήποτε άλλο, ήταν το «Αβγό του Αμμά» ή «το Στομάχι όλων των σημείων του Κόσμου» (αριστερά, επάνω). Το αβγό έχει τέσσερα μέρη που αντιστοιχούν στις τέσσερες διευθύνσεις (κάθε «σημείο» των Ντογκον είναι προσεκτικά προσανατολισμένο). Ολοκληρωμένο, έχει το σχήμα ενός σπόρου. Αρχικά κάθε τμήμα περιείχε οχτώ σημεία καθένα από τα οποία παρήγαγε οχτώ ακόμα σημεία· μαζί με οχτώ σημεία για τους αξόνες και δύο ακόμα για το κέντρο, έφτασαν σε ένα σύνολο από 266 «σημεία του Αμμά». Τα «σημεία - οδηγοί» στην κεντρική διασταύρωση ανοίγουν το δρόμο για τα «βασικά σημεία» κάθε τμήματος.

Το πρώτο «σημείο - οδηγός» (αριστερά, κέντρο), λέγεται «η εμφάνιση της ιδέας». Το ουσιαστικό μέρος, ο αερας, σχηματίζεται στο μέσον με ένα είδος «S» (από το β προς το c): ο αερας φυσάει στο νερό, το κυρτό τμήμα, θυμίζοντας τους κυματισμούς ρευμάτων (από το δ μέχρι το d) κανοντάς το να αναβλύζει σε σαρόνες που σχηματίζουν οντά. Το ίδιο γίνεται με το χώμα, σημειωμένο από την ελαφρά καμπύλη προεκτάση του S (d προς το ακρό)· το διαβρώνει και το διασκορπίζει σε σκονή που δημιουργεί οντά. Η φωτιά, το χαμηλότερο τμήμα του S (α προς β) μοιάζει σαν χωρισμένη από τα άλλα στοιχεία· στις συστρόφες του παριστάνεται το ξύλο της εστίας (διακοπή στα αριστερά) και η φλόγα που αναπηδάει (διακοπή στα δεξιά). «Ο αερας φυσάει στη φωτιά που εκπέμπει σπινθήρες, σχηματίζοντας υπαρξείς» (Gria-

ule). Το δευτερο σημείο - οδηγός (αριστερά) λεγεται «περιβλητήριο σημείο» και παριστάνει το εξωτερικό περιβλήμα των οντων· η λειτουργία του είναι να αποκαθιστά το «εξωτερικό δέρμα» («δέρμα φιδιού») των τεσσαρών στοιχείων των «βασικών - σημείων».

Στο πρώτο από τα ζευγάρια των βασικών - σημείων (αριστερά, κάτω) τα κυρτώματα στο τέλος των γραμμών (Α και α) αναφέρονται στην κλοπή μέρους της δημιουργημένης γης από την Αλεπού (μία εικόνα σχετική σε μερικά σημεία με το αρχέτυπο του Ξεγελαστή). Στο Β, το κυρτώμα στην ακμή αναφέρεται στο ραβδί, με το οποίο κλεφτήκε η φωτιά από τον πρόγονο του Σμύθ (= Σίδερα)· στο β το καμνί και το ξύλο του σιδεραδικού συμβολίζονται από την οριζοντία γραμμή, η φλόγα από το σημείο στο τέλος. Το C αναφέρεται στο ανοίγμα του ουρανού για να κάνει δρόμο για το νερό· το c παριστάνει την καταβασή της «Κιβώτου του κοσμου», ενώ η πλατυνση του χτυπηματος μια αυξανόμενη ροή νερού. Η λεπτή ημισέληνος του D παριστάνει τον αέρα, πυκνό στο κέντρο, αραιότερο στα φηλότερα και χαμηλότερα μέρη του χώρου. Το d αναφέρεται σε ζεστό και κρύο αέρα, με το λεπτότερο μέρος το πιο κρύο.

Όλα αυτά τα σημεία λεγονται «μπουμμο» (ιχνη) από τους Ντογκον: Από αυτά αναπτύσσονται τα «γιαλά» (εικόνες)· (επάνω). Κάθε τμήμα του πρώτου γιαλά στο Αβγό του Αμμά προορίζεται να αντιστοιχεί (θεωρητικά) με ένα από τα 266 μπουμμο: Τα 66 γιαλά της κεντρικής σπείρας, για παράδειγμα, αντιστοιχούν στους 8 ιερούς κοκκούς και τα 4 κατακορυφα χωρίσματα του αβγού αντιστοιχούν στα 4 χωρίσματα του μπουμμο. Το δεύτερο γιαλά δείχνει τη σπείρα αναστραμμένη και το «μάτι του Αμμά» (το αστεροειδές σχήμα κάτω της σπείρας) ανοιγμένο: το «μάτι» απεικονίζει τα 4 τέταρτα του χώρου, στον οποίο η σπείρα θα ξετυλιχτεί. Καθώς εμφανίζονται, τα γιαλά θα γίνει μια τρίτη κατηγορία σημείων, το τονού (περιγραμμία), και η σπείρα ακόμα μια φορά στην ίδια διεύθυνση σχηματίζει τον Γαλαξία, του οποίου γαλαξία η γη είναι μέρος.

(Σχεδία των Griaule και Diotelen, αντιγραφή: Γ. Μπογδανόπουλος).

μετάφραση: Κατερίνα Παπανικολάου

εκλογή - παρουσίαση: Σωκρ. Α. Σκαρτσής

παιδική γλώσσα

Το καϊκι είναι στο κρεβάτι του στη θάλασσα και παει να κοιμηθεί * Η θάλασσα είναι παραμυθι, το νερό είναι παραμυθι * Τα πουλιά πανε να φανε δέντρο γιατί πεινανε * Τι φοράει στα χέρια του ο Θεός; Τι χρώμα έχουν τα μαλλιά του; * Το μάτι σου είναι φάρμακο * Ο χειμώνας είναι μαυρός * Κατεβαίνει ο χειμώνας, μπαμπά, ελα να δεις που κατεβαίνει ο χειμώνας * Τα όνειρα σήνουν την ημέρα, αναδουν το βράδυ * Το νεράκι είναι σαν το γυαλένι * Τα αστέρια κατεβαίνουν από το βουνό και μπαίνουν στο δωμάτιο μου * Όταν μεγαλώσω θα γίνω δούνο.

(κουβεντες του Αντρεα, δυο χρονω)

Διονυσής Καρατζάς

όνειρο

Η ΠΑΡΘΕΝΑ ΚΑΙ Η ΚΟΤΑ ΣΤΟ ΠΑΡΑΞΕΝΟ ΟΝΕΙΡΟ

Ήμασταν τρεις· αυτή, εγώ και μια κοτα ξανθία σ' ένα δωμάτιο με κιτρινή